Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
FEDERALNO MINISTARSTVO
OKOLIŠA I TURIZMA

Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina
FBIH MINISTRY OF ENVIRONMENT
AND TOURISM

Broj: UPI 05/1-02-19-4-165/25
Sarajevo, 23.10.2026. godine

Federalno ministarstvo okoliša i turizma, na osnovu čl. 65. i 71. Zakona o zaštiti okoliša („Službene novine Federacije BiH", broj: 15/21) i člana 7. stav (1) tačka a) Uredbe o projektima za koje je obavezna procjena uticaja na okoliš i projektima za koje se odlučuje o potrebi procjene uticaja na okoliš („Službene novine Federacije BiH" br. 51/21, 33/22 i 104/22) i člana 200. Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH" br. 2/98, 48/99 i 61/22), rješavajući po zahtjevu stranke Energy 3 d.o.o., Mostar, za prethodnu procjenu uticaja na okoliš za projekat izgradnje i korištenja Vjetroelektrane Pločno, za 12 vjetroturbina (VE) svaka po 6,6 MW ukupnog instalisanog kapaciteta 79,2 (80) MW na području grada Mostara, ***d o n o s i:***

RJEŠENJE

1. Utvrđuje se da za Projekat izgradnje i korištenja Vjetroelektrane Pločno, za 12 vjetroturbina (VE) svaka po 6,6 MW ukupnog instalisanog kapaciteta 79,2 (80) MW na području grada Mostara, nije potrebno dalje provođenje procjene uticaja na okoliš putem izrade Studije uticaja na okoliš iz sljedećih razloga:

- Prema kriterijima iz priloga IV. Uredbe o projektima za koje je obavezna procjena uticaja na okoliš i projektima za koje se odlučuje o potrebi procjene uticaja na okoliš („Službene novine Federacije BiH" br. 51/21, 33/22 i 104/22) (u daljem tekstu: Uredba) o karakteristikama projekta, lokaciji projekta, karakteristikama potencijalnog uticaja, te uticaja koji su navedeni u zahtjevu nosioca projekta, nije potrebna izrada studije uticaja na okoliš,
- Ne nalazi se u Prilogu I Uredbe u kojoj su navedeni projekti za koje je procjena uticaja na okoliš obavezna izradom studije uticaja na okoliš,
- Da projekat neće imati značajnih uticaja na okoliš i zdravlje ljudi, uz provođenje mjera prevencije i smanjenja negativnih uticaja koje su sadržane u tački 3. dispozitiva ovog Rješenja,
- Nakon provedenog postupka i utvrđenog činjeničnog stanja, izvršena je ocjena svih dokaza koji su priloženi uz zahtjev, kao i mišljenja subjekata koja su dostavljena ovom Ministarstvu prema članu 70. stav (3) Zakona o zaštiti okoliša („Službene novine Federacije BiH", broj: 15/21) (u daljem tekstu: Zakon), na osnovu čega je utvrđeno da u predmetnom slučaju nije potrebno dalje provođenje procjene uticaja na okoliš putem izrade studije uticaja na okoliš.

2. Podaci o lokaciji, sažeti opis lokacije, podaci o projektu i opis projekta

2.1. Podaci o lokaciji, sažeti opis lokacije

Područje VE Pločno nalazi se na području visoravni Pločno, koja se nalazi između planina Velež i Prenj, iznad doline Bijelog Polja, i proteže se u smjeru sjever-jug. To predstavlja jedan tipičan krš plato na 1.265 m iznad more razina, s lokalitetima Malo Pločno i Veliko Pločno i Malo Ruište. Sa sjevera graniči s područjem Velikog Ruišta, a s istoka s gornjim polje Zijemlje (u Republici Srpskoj), sa zapada s obroncima Bijelopoljske doline i od jug s Brasinom (obrodi planine Velež). Rubovi prema dolini Bijelog Polja i polju Zijemlje su dosta strm. Područje je nenaseljeno, ali uglavnom korišteno za stoka stoka. Najbliža naselja su: Zijemlje (4,5 km od Pločnog) i Kutilivač (5 km od Pločnog).

PRIKAZ KOORDINATA VJETROELEKTRANE PLOČNO PREMA IDEJNOM PROJEKTU (2024)

Br. vjetroturbine	Koordinate - Balkan MGI zona 6 (Gauss-Krueger)		
	X	Y	Z
WTG1	6496688	4808336	1354
WTG2	6496552	4808035	1370

WTG3	6496506	4807240	1242
WTG4	6496396	4806937	1258
WTG5	6496429	4806263	1256
WTG6	6496397	4805948	1258
WTG7	6496317	4805595	1266
WTG8	6496368	4805270	1330
WTG9	6496444	4804883	1432
WTG10	6496457	4804591	1424
WTG11	6496495	4804317	1356
WTG12	6496396	4803960	1318

2.2. Podaci o projektu i sažeti opis projekta:

VE Pločno je namijenjena za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora (energija vjetra) i isporuku elektroenergetskom sustavu Bosne i Hercegovine, u skladu sa zakonodavstvom koje regulira područje energetike i obnovljivih izvora energije. VE će se sastojati od vjetroturbina odgovarajućeg modela renomiranog proizvođača, tornjeva vjetroturbina s odgovarajućim dizajnom temelja i instalacija, transformatora (niskog i srednjeg napona) i ostale električne opreme za vjetroelektranu. Osim toga, sastojat će se od podzemnih kabelskih instalacija za prijenos energije radi međusobnog povezivanja vjetroturbina i VE s trafostanicom i upravljačkom zgradom, upravljačkog objekta za smještaj sustava za nadzor i upravljanje vjetroelektranama i VE s električnom mrežom, putem nadzemnih dalekovoda koji polaze iz trafostanice i upravljačkog objekta. Prema Idejnom projektu promjer rotora vjetroturbine je do 155 m, visina tornja u razini glavčine rotora je do 102,5 m.

Idejnim projektom iz marta 2024. godine od „Saraj inženjering" d.o.o. Sarajevo planirano je 12 vjetroturbina (VE) svaki po 6,6 MW. Planirana je VE Pločno sa instaliranim kapacitetom od 79,2 (80) MW. Referentna vjetroturbina koja je izabrana za lokaciju Pločno je SG-6.6-155 m proizvedena od strane Siemens Gamesa Wind Power. Prosječna godišnja proizvodnja je izvedena iz studije vjetra. Referentnu turbinu SG-6.6-155 prosječna neto proizvodnja se procjenjuje na vrijednost od 192.000 MWh.

Ukupna dužina novoizgrađenih pristupnih i servisnih puteva lokaliteta vjetroelektrane Pločno iznosi oko 24 (12+12) km, dok se procjenjuje da će dužina postojećih puteva koje je potrebno rekonstruisati iznositi oko 2,0 km. Novi i rekonstruisati putevi će biti makadamskog tipa. Prenos elektro energije na državnu visokonaponsku mrežu je na DV 400 kV Mostar - Blažuj. Neophodne elektro komponente za sabiranje energije i povezivanje projekta Pločno su: – Elektro mreža na lokaciji (transformatori i prekidači, kablovi između WTG-a i kablovi do TS, – TS 35/400 kV na lokaciji, – DV 400 kV (nadzemni vod) iz trafostanice na lokaciji do DV 400 kV Mostar- Blažuj.

3. Mjere zaštite okoliša:

Djelotvorno smanjivanja uticaja moguće je postići primjenom predloženih mjera ublažavanja negativnih uticaja za sve komponenete okoliša, a primjenjivati će se sljedeća hijerarhija mjera ublažavanja:

- izbjeći i smanjiti utjecaje kroz projektovanje,
- umjereni utjecaji na izvoru ili receptoru,
- popravak, obnova ili ponovna uspostava radi rješavanja privremenih utjecaja građenja,
- naknada za gubitak ili štetu.

Prilikom gradnje i eksploatacije planirane vjetroelektrane uzele bi se u obzir moguće mjere mitigacije negativnih uticaja na okoliš kako slijedi:

3.1. Mjere za sprječavanje odnosno minimiziranje negativnih uticaja na tlo i eventualno podzemne vode

U fazi pripreme, izgradnje i demontiranja:

- Prilikom izgradnje/rekonstrukcije puteva i iskopavanje temelja za postavljanje vjetroagregata koristiti tehnički ispravnu građevinsku mehanizacija.
- Kod izgradnje pristupne ceste i spojnih cesti između vjetroagregata, maksimalno koristiti postojeće trase cesta, maksimalno koristiti materijal sa same lokacije ceste, zasjeke i usjeke planirati na način da se izbjegne pojava erozije, te da se postojeća vegetacija ne uništave bez potrebe.
- Izvođenje zemljanih radova vršiti etapno kako bi se ublažio negativni efekt izvođenja zemljanih radova i povećan unos suspendiranih materija u podzemne vode. Svaku etapu prije početka naredne, treba sanirati, koliko je to tehnološki i tehnički moguće, što podrazumijeva i ozelenjivanje mjesta izvođenja iskopa, što se vrši zasijavanjem trave ili sadnjom nekog drugog rastinja.
- Po potrebi instalirati strukture za kontrolu erozije (npr. barijere za mulj).
- Odgovarajuća drenaža treba biti uključena u dizajn puteva i temelja.
- Prilikom izvođenja zemljanih radova odvojiti površinski sloj tla bolje kvalitete, posebno ga odložiti, zaštiti od onečišćenja i po završetku radova upotrijebiti za sanaciju i vraćanje lokacije u prvobitno stanje.
- Miniranje, ukoliko bude potrebno, izvodit će samo za to ovlaštena kuća, u skladu sa važećom legislativom koja tretira ovu oblast. Miniranje će se obavljati u radnom vremenu od 8.00 do 17.00 sati.
- Temelje objekata treba raditi na svježim dijelovima stijene. U dubini gdje prestaju egzogene promjene stijene. Iskopi ne smiju biti locirani u vrtačama, pećinama ili jamama. Iskopani materijal koji se neće korisitit za predmetnu gradnju, odlagat će se na određenu lokaciju, predviđenu za te namjene.
- Na gradilištu se neće vršiti mehanički servis građevinske mehanizacije. Ukoliko se spremnici sa gorivom postavljaju na gradilištu, postaviti ih u sigurne prihvatne posude. Sa svih površina na kojima može doći do curenja ulja i zamašćivanja zemljišta, indirektno podzemnih voda, osigurati interventno sakupljanje i suzbijanje širenja onečišćenja, a prikupljene zauljene materije tretirati kao opasni otpad.
- Na gradilištu osigurati priručna sredstva (materijali za upijanje: granulat od prirodnih vlakana, apsorbenti i kante za odlaganje zauljenog otpada) za brzu intervenciju u slučaju incidentnog izlijevanja motornog ulja ili ulja iz hidraulike strojeva.
- Plan organizacije gradilišta treba osigurati da se skladišta goriva, mazivnih ulja, hemikalija, te manipulacija sa istim, trebaju odvijati u sigurnim područjima, a nikako se ne smiju skladištiti na nezaštićenom tlu. Sva otpadna ulja i otpadne materije trebaju se zbrinuti u skladu sa Planom upravljanja otpadom. Nadzor nad implementacijom ove mjere je Izvođač, koji u slučaju zagađenja podzemnih voda, treba snositi punu administrativnu i pravnu odgovornost za onečišćenje prema postojećoj regulativi.
- Plan organizacije gradilišta treba da sadrži i rješenje sanitarnih potreba zaposlenika sa odgovarajućim tretmanom otpadnih voda. Ako je potrebno, napraviti odvod oko dizalice i servisne podloge, a vodu iz odvoda odvesti do posebne jame/taložnik na pročišćavanje.
- Za sve vrste otpada koji će nastati tokom izgradnje ili incidentne situacije, osigurati postupanje u skladu sa Planom upravljanja građevinskim i otpadom na gradilištu koji će biti sastavni dio dokumetacije potrebne za proceduru pribavljanja građevinske dozvole.
- Postupanje u skladu sa Planom upravljanja otpadom (unutarnji nadzor Izvođača). Višak materijala iz iskopa treba deponirati na lokacijama koje su odabrane u suradnji sa nadležnim organima općine/grada. Deponovanje materijala iz iskopa u blizini izvorišta nije dopušteno. Lokacija mora biti odabrana tako da nema štetnih uticaja na vode.

U fazi rada:

- U toku rada, prilikom normalnog režima rada vjetroparka ne očekuje se kontaminacija tla, te eventualno i indirektno podzemnih voda. Pri redovnom održavanju postrojenja treba voditi računa da ne dođe do izlijevanja otpadnih ulja i maziva na tlo.
- Za slučaj da dođe do izlijevanja potebno je sanirati onečišćenje. Investitor je dužan izraditi Procedure u slučaju prosipanja ulja i maziva, za fazu remonta kod korištenja vjetroparka i prateće transformatorske stanice, koje trebaju biti date operatorima pogona i postrojenja na korištenje, prije puštanja u rad vjetroparka.

- Potrebno je izgraditi sistem za odvođenje i prihvat ulja za transformator koji sadrži više od 1 500 kg ulja. Sistem će uključivati sabirnu jamu, rešetku, sabirni cjevovod, uljnu jamu i odvod s kontrolnim oknom. Sistem će biti postavljen ispod energetskog transformatora, a uljna jama će imati dovoljan volumen za prihvat cjelokupne količine ulja iz transformatora. Sistem za odvođenje ulja će biti projektiran na način da spriječi zapaljeno ulja koje izlazi iz transformatora da i dalje gori u u uljnoj jami, postavljanjem kamene rešetke ili mreže debljine najmanje 300 mm, zrnaste veličine oko 40/60 mm, čime će se jama odvojiti od okolnog prostora. Sistem će biti projektiran tako da oborine ili podzemne vode neće ometati njegovu funkcionalnost.
- U slučaju da planirani transformator sadrži manje od 1 500 kg ulja predlažu se sljedeće mjere zaštite:
- ako će se postrojenje nalaziti u građevini koja služi i za druge namjene, prostorija u kojoj je postavljen energetski transformator ili uređaj mora imati dovoljno uzdignut prag na vratima tako da u slučaju izlijevanja cjelokupna količina ulja ostane unutar prostorije, dok podovi i zidovi do visine praga moraju biti nepropusni za ulje.
- ako će se postrojenje nalaziti na otvorenom u posebnoj građevini za tu namjenu ili izvan takve građevine, izgraditi posebnu jamu od nepropusnog materijala (betona) kapaciteta koji može primiti ukupnu količinu ulja koja se nalazi u transformatoru.
- Za sve vrste otpada prilikom servisiranja postupiti u skladu sa Planom upravljanja otpadom. Otpad ne smije ostati na lokaciji vjetroparka, već ga treba odvoziti, predavati ovlaštenom operatoru za konačno zbrinjavanje na okolinski prihavtljiv način.

3.2. Mjere za sprječavanje odnosno minimiziranje negativnih uticaja na pejzaž i vizuelnih doživljaja

U fazi pripreme, izgradnje i demontiranja:

- Primjenu arhitektonsko – dizajnerskog rješenja u pogledu vizuelno – estetskih uticaja. Boju stubova prilagoditi boji krajolika.
- Primjeniti sve mjere navedene u Planu organizacije gradilišta i Planu upravljanja otpadom i građevinskim otpadom.
- Prilikom izvođenja radova uklanjanje vegetacije ograničiti samo na područje zahvata. Uklanjanje vegetacije i pripremu gradilišta poduzet će izvođač radova na progresivan i osjetljiv način kako bi se spriječilo dodatno narušavanje pejzažnih odlika projektnog područja.
- Strogo ograničiti kretanje mehanizacije na postojeću cestovnu infrastrukturu i puteve, radi što boljeg očuvanja prirodnih staništa i autohtone vegetacije u cilju da se narušavanje prirodnog izgleda lokacije svede na najmanju moguću mjeru.
- Izvođenje zemljanih radova vršiti etapno i svaku etapu prije početka naredne, treba sanirati, koliko je to tehnološki i tehnički moguće, što podrazumijeva i ozelenjivanje mjesta izvođenja iskopa, što se vrši zasijavanjem trave ili sadnjom nekog drugog rastinja.
- Prilikom izvođenja zemljanih radova odvojiti površinski sloj tla bolje kvalitete, posebno odložiti, zaštiti od onečišćenja i po završetku radova upotrijebiti za sanaciju i vraćanje lokacije u prvobitno stanje.
- Izvođač je dužan transport šljunka, kamenog i zemljanog, te drugih materijala, vršiti ceradom pokrivenim kamionima. Transport kamena i šljunka vrši se u vlažnom stanju. Brzina kretanja transportnih vozila ne treba prelaziti 30 km/h. Po potrebi, prskati saobraćajnice u okviru naselja, da se ublaži uticaj prašine koja se može dizati prilikom tranzita gradilišne mehanizacije, na materijalna dobra stanovnika.

U fazi rada vjetroparka:

- Nakon završetka izvođenja građevinskih radova, iskope načinjene tokom radova poravnati sačuvanom zemljom i humusnim tlom, do oblika koji odgovara primarno zatečenom reljefu i vraćanje lokacije u prvobitno stanje.

3.3. Mjere za sprječavanje odnosno minimiziranje negativnih uticaja na biodiverzitet

U fazi pripreme, izgradnje i demontiranja:

- Prilikom izvođenja radova uklanjanje vegetacije ograničiti samo na područje zahvata. Uklanjanje vegetacije i pripremu gradilišta poduzet će izvođač radova na progresivan i osjetljiv način kako bi omogućili fauni da se udalji od područja radova.
- Hemijska sredstva, herbicidi i vatra ne smiju se koristiti kao sredstva za uklanjanje vegetacije kako bi se osigurao minimalan uticaj i kako bi se smanjio rizik od šumskih požara i smrtnosti i ozljeda divljih životinja.
- Strogo ograničiti kretanje mehanizacije na postojeću cestovnu infrastrukturu i putove, radi što boljeg očuvanja prirodnih staništa i autohtone vegetacije u cilju da se narušavanje prirodnog izgleda staništa svede na najmanju moguću mjeru. Građevinske radove izvoditi u predviđenoj zoni radi manjeg narušavanja prirodne morfologije staništa i očuvanja autohtonih zajednica vegetacije. Za sanaciju devastiranog prostora ne korisititi alohtone biljne vrste, koje bi mogle štetano uticati na autohtone vrste. Svi iskopi i poravnanja načinjeni tokom radova moraju se zatrpati uskladištenim pokrovnim slojem tla do oblika koji odgovara primarno zatečenom reljefu i ostaviti, te prirodno rekultivirati autohtonom vegetacijom.
- Oko gradilišta postaviti ogradu (žičana ograda visine najmanje 2,2 m koja u nižoj trećini (najmanje 50 cm od tla) treba da bude gušća (razmak između horizontalnih žica: niži dio 50 – 150 mm, gornji dio 150 – 200 mm i razmak između vertikalnih žica 150 mm). Prečnik žice treba da iznosi najmanje 2.5 mm, materijal mora da bude otporan na koroziju. Potrebno je osigurati odgovarajuću stabilnost ograde i 16 dobru pričvršćenost mreže za nosače. Niži dijelovi ograde treba da dodiruju liniju terena za koji treba da bude pričvršćen kako bi se spriječio prolaz manjih životinjskih vrsta na područje izvođenja građevinskih radova. Stubovi ograde moraju biti dovoljno jaki i moraju biti izrađeni od metala (promjer nosača preko 5 cm) ili drveta (promjer nosača preko 12 cm). Središnji stubovi mogu biti tanji. Nosači moraju biti čvrsto ukopani u tlo, a razmak između stubova mora biti najmanje 4 m.
- Ukoliko zbog karakteristika terena nije moguće ograditi cjelokupan prostor gradilišta, i uz pretpostavku da će se građevinske aktivnosti postavljanja pojedinačnih vjetroagregata odvijati etapno, ogradu postavljati na područje na kojem se obavljaju intenzivni građevinski radovi.
- Po završetku izgradnje oko objekta ne smije biti umjetnih prepreka (ograda i sl.) osim ograde trafostanice na ograničenom prostoru izvan lokacije, tako da će svi migracijski putevi kopnenih životinja ostati otvoreni, odnosno neće biti prostornih ograničenja za njihovo kretanje.
- Dugotrajni radovi mogu dovesti do nakupljanja organskog otpada koji će privući životinjske vrste. Otpadom koji nastaje u fazi izgradnje i organskim otpadom potrebno je adekvatno upravljati, u skladu s Planom upravljanja otpadom i Planom upravljanja građevnim otpadom. Preporuka je da se na gradilištu spriječi neadekvatno odlaganje i nakupljanje komunalnog i drugog otpada.
- Zabranjeno je u vrtače, koliševke, dolce i sitaste ponore ili u druge speleološke objekte odlagati (ni privremeno niti trajno) bilo kakav otpad ili iz njih vaditi matični supstrat (šljunak, pijesak i sl.).
- U fazi pripreme, a prije početka izgradnje vjetroelektrane, izvršiti istraživanje ornitofaune (u vrijeme migracija ptica) i faune slijepih miševa od strane stručnih biologa/ekologa, te na osnovu dobivenih podataka razmotriti promjenu rasporeda vjetroagregata kako bi se pozicionirali što linearnije, jer gusti, raštrkani raspored nepovoljno utiče na ptice selice i grabljivice prilikom preleta i po potrebi predložiti dodatne mjere zaštite. U slučaju pronalaska gnijezda ugroženih vrsta ptica (posebno grabljivica) spriječiti svako uznemiravanje ovih vrsta za vrijeme gniježđenja, a o pronalasku obavijestiti nadležnu instituciju za zaštitu prirode. Postupiti po stručnim uputama te institucije.
- Izbjegavati izvođenje radova tokom sezone parenja i gniježđenja (rano proljeće), ukoliko je moguće
- Svako potencijalno mjesto skloništa koje se otkrije tokom faze izgradnje (npr. pećine, jame itd.) treba biti adekvatno istraženo od strane stručnjaka za šišmiše, a ukoliko se utvrdi značajno prisustvo šišmiša, potrebno je razmotriti posebne mjere
- Ukoliko je potrebno, konsultovati biologa tokom faze izgradnje/razgradnje, koji može pružiti savjete o očuvanju staništa.

- Prilikom projektovanja vjetroparka, primjeniti tehničke mjere koje mogu spriječiti ili ublažiti uticaj vjetroelektrane na ptice i šišmiše, kao što su bojenje gornjih dijelova lopatica crvenom bojom da budu uočljive za ptice tokom dana (posebno za grabljivice), postavljanje noćnog treptajućeg osvjetljenja, kako bi se doprinijelo izbjegavanju sudara ptica sa vjetroturbinama pri noćnim preletima ptica i šišmiša.

U fazi rada:

- U fazi rada, na lokaciji vjetroparka ne smiju se postavljati ograde, osim ograde oko trafostanice, kako bi svi prirodni koridori i migracijski putevi kopnene faune ostali slobodni.
- Odstranjivati sve lešine životinja pronađene u blizini bilo koje vjetroturbine ili u okolini područja vjetroparka što je prije moguće, kako se ne bi privukle grabljivice ili ptice lešinari
- Postoji izvjesna mogućnost da pojedine migratorne vrste ptica, kao i šišmiši, prelijeću u blizini lokacije predviđene za izgradnju vjetroelektrane. Dužnost Investitora je osigurati vršenje monitoring ptica i šišmiša za vrijeme sezonskih migracija najmanje 3 godine nakon puštanja vjetroagregata u rad. Izvještaje monitoringa dostavljati Federalnom ministarstvu okoliša i turizma, koje će na osnovu dobivenih podataka i preporuka stručnih istraživača po potrebi predložiti dodatne mjere zaštite. Praćenje u toku rada vjetroparka treba da bude obavljeno od strane stručnih istraživača (biologa/ekologa) i treba da obuhvati pretraživanje područja oko vjetroagregata i evidentiranje stradalih vrsta, posmatranje preleta sa stalnih tačaka promatranja, praćenje preletničkih i zimujućih populacija ptica, promatranje ponašanja ptica odnosno njihove aktivnosti u blizini svakog pojedinog vjetroagregata.
- Razmotriti mogućnost ugradnje uređaja za odbijanje ptica (sličnih onima koji se koriste na aerodromima) na turbinama koje pokazuju višu stopu smrtnosti ptica tokom monitoringa
- Osvjetljenje turbina i lokacije treba svesti na minimum u skladu sa sigurnosnim normama, koristeći rasvjetu koja ima manju vjerovatnoću da privlači insekte. Kada je osvjetljenje neophodno, treba koristiti crvena ili bijela trepćuća ili pulsirajuća svjetla.
- Investitor je dužan osigurati da se preduzimaju razumne mjere kako bi izbjegao ili sveo na minimum bilo kakve buduće promjene u pejzažu i/ili načinu korištenja zemljišta (u radijusu od 300 m oko vjetroturbine) koje bi mogle povećati aktivnost šišmiša (kao što su novi pristupni putevi, bare, rasvjeta, drvoredi, živice itd.).
- Obližnje šumske površine treba zadržati na udaljenosti od vjetroelektrane koja nije manja od trenutnog stanja.

3.4. Mjere za sprječavanje odnosno minimiziranje negativnih uticaja na zrak

U fazi pripreme, izgradnje i demontiranja:

- Izvođač je dužan transport šljunka, kamenog i zemljanog, te drugih materijala, vršiti ceradom pokrivenim kamionima. Transport kamena i šljunka vrši se u vlažnom stanju. Brzina kretanja transportnih vozila u ne treba prelaziti 30 km/h. Izvođač treba izbjegavati nepotrebni prazni hod vozila. Prevoz opreme i materijala vršiti će se van saobraćajne špice, uz maksimalno korištenje alternativnih puteva, kako bi se rasteretile glavne saobraćajnice. Po potrebi, prskati saobraćajnice u okviru naselja, da se ublaži uticaj prašine koja se može dizati prilikom tranzita gradilišne mehanizacije, na materijalna dobra stanovnika.
- Izvođač radova je dužan da osigura da je sva građevinska oprema licencirana i odobrena u skladu sa domaćim propisima, po mogućnosti certificirana u skladu sa EU standardima. Redovnim i vanrednim tehničkim pregledima građevinskih mašina i opreme potrebno je osigurati tehničku ispravnost sistema za sagorijevanje pogonskog goriva.
- Izvođač radova je dužan koristiti suvremene strojeve i vozila koja ispunjavaju okolišne standarde u pogledu emisije štetnih gasova (potpunije sagorijevanje), upotrebu filtera za smanjenje emisije čestica čađi, nabavku i upotrebu goriva koje ima povoljan kemijski sastav (nizak sadržaj sumpora), te efikasno/sigurno pretakanje.

U fazi rada:

- U toku normalnog režima rada vjeroagregata, neće biti emisije zagađujućih materija u zrak

3.5. Mjere za sprječavanje odnosno minimiziranje negativnih uticaja buke

U fazi pripreme, izgradnje i demontiranja:

- Radove prilikom kojih se može emitirati buka, treba organizovati i obavljati u toku dana, a samo u izuzetnim slučajevima, kada to zahtjeva tehnologija, u noćnom periodu. Smanjenje ukupne vanjske buke će se ostvarivati dobrom organizacijom gradilišta, te korištenjem mašina i uređaja sa amortizerom buke.

U fazi rada:

- Prilikom probnog rada vjetroagregata, izvršiti mjerenje bez rada vjetroelektrane i mjerenje za vrijeme rada vjetroturbina te provjeriti rezultate modeliranja prostiranja buke, kod prvih receptora. Rezultate mjerenja buke uporediti sa dopuštenim dnevnim i noćnim vrijednostima. Mjerenje buke treba da vrši akreditovana laboratorija za mjerenje buke.
- Vjetroagregati se moraju kontrolisati i održavati prema uputama proizvođača, kako pri radu ne bi došlo do povećanog nivoa buke izvan tehničkih standarda. Za slučajeve neplaniranog prekoračenja propisanog nivoa vanjske buke, poduzimat će se mjere zaštite, odnosno usaglašavati rad vjetroparka sa graničnim vrijednostima nivoa vanjske buke kod prvih receptora, tj. u ekstrmnim vremenskim uvjetima i nepredviđenim situacijama, uskladiti režim rada svakog vjetroagregata u okviru vjetroelektrane.

3.6. Mjere za sprječavanje odnosno minimiziranje negativnih uticaja elektromagnetnih smetnji

U fazi pripreme, izgradnje i demontiranja:

- U fazi pripreme i izgradnje, ne očekuju se negativni uticaji elektromagnetnih smetnji.

U fazi rada:

- Ukoliko izgradnjom vjetroparka dođe do smetnji u prijemu radijskih ili TV signala korisnika zajedničkog antenskog sistema, Investitor je dužan osigurati prijem radijskih i TV signala jednakog kvaliteta, kao što su korisnici imali prije izgradnje vjetroparka.

3.7. Mjere za sprječavanje odnosno minimiziranje negativnih uticaja na stanovništvo i zdravlje stanovništva

U fazi pripreme, izgradnje i demontiranja:

- Izvođač radova je dužan poštivati sve mjere navedene u Planu organizacije gradilišta i Planu upravljanja otpadom i građevinskim otpadom, koje se odnose na:
- praćenje transporta materijala i monitoring emisija sa gradilišta i stanja okoliša u zoni građenja odnosi se na provjeru načina transporta, načina odlaganja i zbrinjavanja otpada i sl. Predviđene mjere (transport nakvašenog ili pokrivenog tereta) imaju za cilj smanjiti emisiju prašine pri transportu.
- praćenje neometanog i sigurnog odvijanja prometa na gradilištu u svrhu sigurnosti vozila i pješaka i osiguranja alternativne prometnice, tamo gdje je to potrebno.
- Minimizirati površinu zemljišta koju će zauzeti gradilište tokom izgradnje. Nakon završetka građevinskih aktivnosti, u potpunosti sanirati zemljište koje nije trajno zauzeto.
- Obezbijediti naknadu za privatno vlasništvo nad zemljištem.
- Izraditi i provesti plan upravljanja saobraćajem.
- Pravovremeno informisati korisnike zemljišta o mogućem otežanom pristupu njihovom zemljištu (npr. planirane rekonstrukcije pristupnih puteva).
- Uspostaviti i provesti mehanizam za rješavanje pritužbi zajednice.
- Podsticati izvođače radova da angažuju lokalnu radnu snagu, tj. dati prednost odgovarajuće kvalifikovanim i iskusnim kandidatima iz lokalnih zajednica.
- Primjenjivati kodeks ponašanja za radnike.
- Sarađivati i koordinirati aktivnosti sa lokalnim zdravstvenim i sigurnosnim ustanovama.
- Pravovremeno informisati stanovnike/domaćinstva smještena duž odabrane transportne rute i konsultovati se o mjerama ublažavanja uticaja.

U fazi rada:

- Ukoliko izgradnjom vjetroparka dođe do smetnji u prijemu radijskih ili TV signala korisnika zajedničkog antenskog sistema, Investitor je dužan osigurati prijem radijskih i TV signala jednakog kvaliteta, kao što su korisnici imali prije izgradnje vjetroparka.
- Investitor je dužan osigurati redovno održavanje pristupnih puteva.

3.8. Mjere za sprječavanje odnosno minimiziranje negativnih uticaja na kulturno-historijsko i arheološko naslijeđe

U fazi pripreme, izgradnje i demontiranja:

- Odrediti pravila ponašanja u slučaju pronalaženja ostataka historijskog, kulturnog ili arheološkog nasljeđa u toku pripreme i izgradnje. Ako se u toku izvođenja građevinskih i drugih radova naiđe na arheološka nalazišta ili nalaze,
- Investitor i Izvođač radova su dužni osigurati da se odmah, bez odlaganja, prekinu radovi i obavijesti nadležna županijske/kantonalne institucija i Zavod za zaštitu spomenika, Federalnog ministarstva kulture i športa, BiH da se preduzmu mjere zaštite nalazišta ili nalaza od oštećenja i da se sačuva na mjestu i u položaju u kome je otkriven.
- Ugovorna dokumentacija vezana za građevinske radove treba da sadrži pravila za očuvanje i obnavljanje kulturnih ostataka otkrivenih za vrijeme izgradnje i posebne mjere zaštite specifičnih osobina ili naknadne radove za kojima se može ukazati potreba.
- Radnici i osoblje uključeni u pripremne radove i gradnju trebaju biti educirani o važnosti očuvanja kulturnog, historijskog i arheološkog naslijeđa.
- Investitor i Izvođač radova dužni su osigurati poštivanje svih mjere navedene u Planu organizacije gradilišta i Planu upravljanja otpadom i građevinskim otpadom.
- Prije početka izgradnje svi sudionici izgradnje i ostalih radova moraju biti upoznati sa time da arheološki lokalitet nije ubiciran i da postoji mogućnost za pronalaženje novih lokaliteta ili dijelova lokaliteta postojećeg te da se, stoga, radovi moraju izvoditi pažljivo.
- Radove, na dionici uz pretpostavljenu lokaciju Crkvine, mora pratiti stalni arheološki nadzor.
- Ukoliko se prilikom izvođenja građevinskih ili drugih radova pronađu artefakti koji imaju svojstva kulturno-povijesnog naslijeđa, radove je potrebno obustaviti i o istom odmah izvijestiti Zavod za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i športa.

U fazi rada:

- U toku normalnog rada vjeroelektrane, ne očekuju se uticaji na kulturno-historijsko i arheološko naslijeđe.

3.9. Mjere za sprječavanje odnosno minimiziranje negativnih uticaja nastanka otpada i povrat korisnog materijala iz otpada koji producira postrojenje

U fazi pripreme, izgradnje i demontiranja:

- Investitor i Izvođač radova dužni su osigurati zbrinjavanje svih nastalih vrsta otpada u skladu s važećim propisima i najboljom praksom što podrazumijeva strogo pridržavanje svih mjera navedenih u Planu upravljanja otpadom, uključujući i građevinski otpad i Planu organizacije gradilišta.
- Planom upravljanja otpadom i građevinkim otpadom, koji će biti sastavni dio dokumentacije neophodne u postupku pribavljanja građevinske dozvole, biti će detaljno propisane mjere za sprječavanje nastanka otpada, kao i korištenja otpadnih materija ili zbrinjavanje otpada koji nastaje u postrojenjima.
- Zbrinjavanje otpada s lokacije zahvata, obavljat će ovlaštena poduzeće s kojim će Izvođač radova potpisati ugovor o zbrinjavanju otpada.
- Višak materijala iz iskopa treba deponirati na lokacijama koje su odabrane u suradnji sa nadležnim organima Grada Mostara.
- Plan organizacije gradilišta treba osigurati da se skladišta goriva, mazivnih ulja, hemikalija, te manipulacija sa istim, trebaju odvijati u sigurnim područjima, a nikako se ne smiju skladištiti na nezaštićenom tlu.
- Sva otpadna ulja i otpadne materije trebaju se zbrinuti u skladu sa Planom upravljanja otpadom. Nadzor nad implementacijom ove mjere je Izvođač, koji u slučaju zagađenja

treba snositi punu administrativnu i pravnu odgovornost za onečišćenje prema postojećoj regulativi.
- Plan organizacije gradilišta treba da sadrži i rješenje sanitarnih potreba zaposlenika sa odgovarajućim tretmanom otpadnih voda. Ako je potrebno, napraviti odvod oko dizalice i servisne podloge, a vodu iz odvoda odvesti do posebne jame/taložnik na pročišćavanje.

U fazi rada:
- Zbrinjavanje otpada s lokacije zahvata, obavljat će ovlašteno poduzeće s kojim će Investitor potpisati ugovor o zbrinjavanju otpada u skladu s važećim propisima i najboljom praksom.

3.10. Mjere za sprječavanje odnosno minimiziranje negativnih uticaja uslijed akcidentnih situacija

U fazi pripreme, izgradnje i demontiranja:
- U toku izrade glavnog projekta i pripreme, Investitor je dužan osigurati sprječavanje i minimiziranje uticaja uslijed akcidentnih situacija, a koje će biti primjenjene u toku faze korištenja, kao što su:
- vjetroagregate, međusobno, i od lokalnih prometnica i puteva treba smjestiti na dovoljnoj
- udaljenosti, kako se u slučaju rušenja bilo kojeg vjetroagregata ne bi ugrozila sigurnost drugih
- vjetroagregata ili sigurnost ljudi i okoliša.
- na vjetroagregatu planirati uspostvljanje cjelovitog sistem zaštite od udara groma i požara, koji će nizom aktivnih i pasivnih mjera osigurati da se posljedice požara svedu na minimum.
- svako postolje pojedinog vjetroagregata, treba betonirano i izvedeno sa obodnim kanalom, kako bi se u slučaju curenja ulja iz postrojenja spriječilo zagađivanje vode i tla.
- trafostanica mora imati nepropusnu i dovoljne veličine uljnu jamu, za privremeni prihvat kompletne količine izolacionog medija. U slučaju isticanja ulja u nepropusnu uljnu jamu, uzrok isticanja ulja otkloniti, a isteklo ulje propisno zbrinuti.
- razviti Plan protivpožarne zaštite za fazu rada vjetroparka.

• U toku izvođenja građevinskih radova, Izvođač radova dužan je osigurati sljedeće mjere sprječavanja i minimiziranja negativnih uticaja akcidentnih situacija:

- strogo pridržavanje svih mjera navedenih u Planu upravljanja otpadom, uključujući i građevinski otpad i Planu organizacije gradilišta.
- miniranje, ukoliko bude potrebno, izvodit će samo za to ovlaštena kuća, u skladu sa važećom legislativom koja tretira ovu oblast. Miniranje će se obavljati u radnom vremenu od 8.00 do 17.00 sati.
- plan organizacije gradilišta mora obuhvatati elaborat zaštite od požara i eksplozija čije se odredbe moraju strogo poštivati.
- na gradilištu se neće vršiti mehanički servis građevinske mehanizacije. Ukoliko se spremnici sa gorivom postavljaju na gradilištu, postaviti ih u sigurne prihvatne posude. Sa svih površina na kojima može doći do curenja ulja i zamašćivanja zemljišta, indirektno podzemnih voda, osigurati interventno sakupljanje i suzbijanje širenja onečišćenja, a prikupljene zauljene materije tretirati kao opasni otpad.
- na gradilištu osigurati priručna sredstva (materijali za upijanje: granulat od prirodnih vlakana, apsorbenti i kante za odlaganje zauljenog otpada) za brzu intervenciju u slučaju incidentnog izlijevanja motornog ulja ili ulja iz hidraulike strojeva.
- plan organizacije gradilišta treba osigurati da se skladišta goriva, mazivnih ulja, hemikalija, te manipulacija sa istim, trebaju odvijati u sigurnim područjima, a nikako se ne smiju skladištiti na nezaštićenom tlu. Sva otpadna ulja i otpadne materije trebaju se zbrinuti u skladu sa Planom upravljanja otpadom. Nadzor nad implementacijom ove mjere je Izvođač, koji u slučaju zagađenja podzemnih voda, treba snositi punu administrativnu i pravnu odgovornost za onečišćenje prema postojećoj regulativi.
- plan organizacije gradilišta treba da sadrži i rješenje sanitarnih potreba zaposlenika sa odgovarajućim tretmanom otpadnih voda. Ako je potrebno, napraviti odvod oko dizalice i servisne podloge, a vodu iz odvoda odvesti do posebne jame/taložnik na pročišćavanje.

- za sve vrste otpada koji će nastati tokom izgradnje ili incidentne situacije, osigurati postupanje u skladu sa Planom upravljanja građevinskim i otpadom na gradilištu koji će biti sastavni dio dokumetacije potrebne za proceduru pribavljanja građevinske dozvole.

U fazi rada:

- Vjetroagregati se moraju kontrolisati i održavati prema uputama proizvođača.
- Ukoliko vjetroturbina nije dobro konstruirana ili nije dobro održavana, može doći do kapanja fluida iz vjetroturbine (ulja za mjenjačke kutije, ulja za hidrauliku i izolirajuće tekućine) što može uticati na kvalitetu tla, a posljedično tome i voda.
- Pri redovnom održavanju postrojenja treba voditi računa da ne dođe do izlijevanja otpadnih ulja i maziva na tlo. Za slučaj da dođe do izlijevanja potebno je sanirati onečišćenje. Investitor je dužan izraditi Procedure u slučaju prosipanja ulja i maziva, za fazu remonta kod korištenja vjetroparka i prateće transformatorske stanice, koje trebaju biti date operatorima pogona i postrojenja na korištenje, prije puštanja u rad vjetroparka.
- Potrebno je izgraditi sistem za odvođenje i prihvat ulja za transformator koji sadrži više od 1 500 kg ulja. Sistem će uključivati sabirnu jamu, rešetku, sabirni cjevovod, uljnu jamu i odvod s kontrolnim oknom. Sistem će biti postavljen ispod energetskog transformatora, a uljna jama će imati dovoljan volumen za prihvat cjelokupne količine ulja iz transformatora. Sistem za odvođenje ulja će biti projektiran na način da spriječi zapaljeno ulja koje izlazi iz transformatora da i dalje gori u u uljnoj jami, postavljanjem kamene rešetke ili mreže debljine najmanje 300 mm, zrnaste veličine oko 40/60 mm, čime će se jama odvojiti od okolnog prostora. Sistem će biti projektiran tako da oborine ili podzemne vode neće ometati njegovu funkcionalnost.
- U slučaju da planirani transformator sadrži manje od 1 500 kg ulja predlažu se sljedeće mjere zaštite:
- Ako će se postrojenje nalaziti u građevini koja služi i za druge namjene, prostorija u kojoj je
- postavljen energetski transformator ili uređaj mora imati dovoljno uzdignut prag na vratima tako da u slučaju izlijevanja cjelokupna količina ulja ostane unutar prostorije, dok podovi i zidovi do visine praga moraju biti nepropusni za ulje.
- Ako će se postrojenje nalaziti na otvorenom u posebnoj građevini za tu namjenu ili izvan takve građevine, izgraditi posebnu jamu od nepropusnog materijala (betona) kapaciteta koji može primiti ukupnu količinu ulja koja se nalazi u transformatoru.
- Za sve vrste otpada prilikom servisiranja postupiti u skladu sa Planom upravljanja otpadom. Otpad ne smije ostati na lokaciji vjetroparka, već ga treba odvoziti, predavati ovlaštenom operatoru za konačno zbrinjavanje na okolinski prihavtljiv način.
- U slučaju pojave požara isključiti napajanje električnom energijom, interventno postupiti po Planu protivpožarne zaštite, po potrebi zatražiti pomoć specijalizirane vatrogasne službe i obavijestiti nadležne institucije o istom.

3.11. Ostale mjere u cilju usklađivanja sa osnovnim obavezama Investitora, uključujući i mjere nakon zatvaranja postrojenja

Da bi se osiguralo da prethodno navedeni uticaji na okoliš u fazi pripreme, izgradnje i demontiranja vjetroelektrane budu svedeni na minimum, u tenderskoj dokumentaciji za izvođenje radova izgradnje odnosno demontirenju vjetroelektrane Investitor je dužan navesti obaveze koje je Izvođač dužan ispuniti i u skladu sa njima postupati, što obuhvata najmanje sljedeće:

- Izvođač radova dužan je pripremiti Plan organizacije gradilišta (čiji je sastavni dio Elaborat sigurnosti, koji je sastavni dio građevinske dokumentacije prema Uredbi o uređenju gradilišta, obaveznoj dokumentaciji na gradilištu i sudionicima u građenju (Službene novine Federacije BiH, broj 25a/22, 42/22 i 93/22)), koji obuhvata poglavlja zaštite na radu, zaštite od požara i eksplozije te uslovima zaštite okoline utvrđenim u postupku dobivanja akata o građenju, prije početka izvođenja radova, u koji je dužan ugraditi Mjere zaštite okoliša
- Izvođač radova je dužan izraditi i integrirati u Plan organizacije gradilišta detaljan plan upravljanja građevinskim otpadom (koji uključuje i plan upravljanja komunalnim i ostalim otpadom).
- Izvođač radova je dužan izraditi procedure za slučaj istjecanja goriva i maziva i procedure zaštite od požara i eksplozije, koje predstavljaju sastavni dio Plana organizacije gradilišta.

- Izvođač radova je dužan integrirati u Elaborat sigurnosti, koji je sastavni dio Plana organizacije gradilišta, opće mjere koje se odnose na promet i opće mjere koje se odnose na završetak radova.
- Izvođač radova je dužan izraditi Projekat rekultivacije i dovođenja lokacije u prvobitno stanje po završetku izgradnje i nakon demontiranja vjetroelektrane.

3.12. Monitoring u fazi pripreme, izgradnje i demontiranja vjetroelektrane i rada postrojenja vjetroelektrane.

Izvođač radova je obavezan provoditi monitoring u fazi pripreme, izgradnje i demontiranja vjetroelektrane. Ovaj monitoring obuhvaća nadzor nad upravljanjem građenjem s obzirom na poštivanje mjera zaštite okoliša, nadzor nad radom građevinskih strojeva, nadzor nad skladištenjem i postupanjem s opasnim i štetnim materijama te nadzor nad primjenom Plana upravljanja otpadom i građevinskim otpadom i Plana organizacije gradilišta. Odgovornost za ovaj plan je na Inženjeru zaštite na radu i Stručnjaku za zaštitu okoliša.

Monitoring u fazi pripreme, izgradnje i demontiranja vjetroelektrane obuhvata još i sljedeće:
- Monitoring u postupku nabavke materijala - obaveza monitoringa kod nabavke materijala, odnosi se na inspekciju, a u svrhu provjere da li pogoni i postrojenja od kojih se vrši nabavka posjeduju zvanično odobrenje za rad. Cilj monitoringa je osigurati da su pogoni i postrojenja usklađeni sa zahtjevima okoliša, zdravlja i sigurnosti. Izvođač radova će u postupku odabira dobavljača građevinskih materijala, zatražiti od njih da dostave važeće dozvole za rad.
- Monitoring u postupku transporta materijala i monitoring emisija sa gradilišta i stanja okoliša u zoni građenja - monitoring kod transporta materijala i monitoring emisija sa gradilišta i stanja okoliša u zoni građenja odnosi se na provjeru načina transporta, načina odlaganja i zbrinjavanja otpada i sl., a provodit će ga nadležni nadzorni inženjer koji će biti zadužen za zaštitu okoliša i/ili zaštitu na radu. Predviđene mjere (transport nakvašenog ili pokrivenog tereta) imaju za cilj smanjiti emisiju prašine pri transportu. Praćenje stanja na gradilištu po pitanju ispuštanja onečišćenja u tlo i vodu (incidentne situacije sa uljima i mazivima, sanitarno-fekalne vode iz radničkih toaleta, odbacivanje otpada u okoliš, i sl.) te izvršavanje mjera zaštite okoliša predviđenih Planom organizacije gradilišta.
- Monitoring neometanog i sigurnog odvijanja prometa - monitoring neometanog i sigurnog odvijanja prometa odnose se na nadzor odvijanja prometa na gradilištu u svrhu sigurnosti vozila i pješaka i osiguranja alternativne prometnice, tamo gdje je to potrebno.

Monitoring u fazi pripreme i rada vjetroelektrane je u obavezi Investitora, odnosno nadležnih institucija koje će Investitor ovlastiti da vrše zadati monitoring.

Monitoring ptica i šišmiša kako je predviđeno u narednoj tabeli. Kako bi se došlo do polaznih podataka o sastavu faune ptica i šišmiša na predmetnoj lokaciji, neophodno je vršiti sistemsko praćenje na lokacijama predviđenih vjetroagregata u vrijeme proljetnih i jesenjih migracija i to prije same izgradnje vjetroelektrane. Na taj način bi se dobili podaci o vrstama ptica i šišmiša koji naseljavaju i potencijalno prelijeću lokaciju planiranu za izgradnju vjetroparka.

Medij pod uticajem	Parametar praćenja	Mjesto vršenja praćenja	Učestalost praćenja	Odgovornost praćenja	Odgovornost izvještavanja
U fazi pripreme, a prije faze izgradnje vjetroelektrane					
Biodiverzitet	Monitoring ptica i šišmiša u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti prirode („Službene novine Federacije BiH", broj 66/13 i 10/25) i Pravilnika o načinima, metodama i	Na predmetnoj lokaciji, specifično uz svaku vjetroturbinu	U toku jedne godine dana prije izgradnje vjetroparka u vrijeme migracija	Investitor je dužan angažovati stručne istraživače (biologe/ekologe) za vršenje praćenja	Investitor je dužan izvještaj monitoringa prije izgradnje vjetroparka dostaviti Federalnom ministarstvu okoliša i turizma,

	tehničkim sredstvima koji najmanje ometaju divlje vrste/podvrste ili staništa njihovih populacija, te ograničivanje zahvata u staništa populacija životinjskih vrsta u vremenu koje se poklapa s njihovim životno značajnim razdobljima („Službene novine Federacije BiH", broj: 87/21)				koje će na osnovu dobivenih podataka i preporuka stručnih istraživaća po potrebi predložiti dodatne mjere zaštite.
	Monitoring populacija endemskih vrsta krškog područja zapadnog Balkana, poput *Dinaromys bogdanovi* i *Vipera ursinii*, kao i drugih gmizavaca i sisara.	Na predmetnoj lokaciji	U toku jedne godine dana prije izgradnje vjetroparka	Investitor je dužan angažovati stručne istraživače (biologe/ekologe) za vršenje praćenja	Investitor je dužan izvještaj monitoringa prije izgradnje vjetroparka dostaviti Federalnom ministarstvu okoliša i turizma, koje će na osnovu dobivenih podataka i preporuka stručnih istraživaća po potrebi predložiti dodatne mjere zaštite.
Kulturno-historijsko naslijeđe	izvrši rokognosciranje terena koje uključuje različite metode arheoloških istraživanja, provjere i preklope na detaljnim geografskim kartama u saradnji sa Službom za imovinsko-pravne, geodetske poslove, katastar, prostorno uređenje i zaštitu okoliša opcine čijem području lokaliteti pripadaju.	U širem području projektne lokacije, uzimajući u obzir dostavljeno mišljenje Zavoda za zaštitu spomenika i na predmetnoj lokaciji.	U toku jedne godine dana prije izgradnje vjetroparka	Investitor je dužan angažovati stručne istraživače (arheologe) za vršenje praćenja i izradu elaborata	Potrobno je da investitor dostavi elaborat Zavodu za zaštitu spomenika nakon čega će biti izdato stručno mišljenje o utjecaju na kulturno-povijesno naslijeđe sa mjerama zaštite.
U fazi rada vjetroelektrane					
Biodiverzitet	Monitoring ptica i šišmiša u skladu sa odredbama Zakona o	Na predmetnoj lokaciji, specifično	Kontinuirano u toku najmanje dvije godine	Investitor je dužan angažovati stručne istraživače	Investitor je dužan izvještaje monitoringa

	zaštiti prirode („Službene novine Federacije BiH", broj 66/13 i 10/25) i Pravilnika o načinima, metodama i tehničkim sredstvima koji najmanje ometaju divlje vrste/podvrste ili staništa njihovih populacija, te ograničivanje zahvata u staništa populacija životinjskih vrsta u vremenu koje se poklapa s njihovim životno značajnim razdobljima („Službene novine Federacije BiH", broj: 87/21)	uz svaku vjetroturbinu	dana nakon puštanja vjetroparka u rad u vrijeme migracija	(biologe/ekologe) za vršenje praćenja	dostavljati Federalnom ministarstvu okoliša i turizma, koje će na osnovu dobivenih podataka i preporuka stručnih istraživaća po potrebi predložiti dodatne mjere zaštite.
Buka	Mjerenje nivoa buke bez rada vjetroelektrane i mjerenje za vrijeme rada vjetroturbina te provjera rezultate modeliranja prostiranja buke kod prvih receptora	Na predmetnoj lokaciji	Jednom u toku probnog rada vjetroturbina	Investitor je dužan angažovati akreditovanu laboratoriju za mjerenje buke	Izvještaje monitoringa dostavljati Federalnom ministarstvu okoliša i turizma, koje će na osnovu dobivenih podataka i preporuka po potrebi predložiti dodatne mjere zaštite.

4. U slučaju promjena na planiranom projektu, investitor je dužan u vezi sa istim obratiti se Federalnom ministarstvu okoliša i turizma, kako bi se primjenile odredbe Poglavlja IX. Zakona (Procjena uticaja na okoliš) i Uredbe o projektima za koje je obavezna procjena uticaja na okoliš i projektima za koje se odlučuje o potrebi procjene uticaja na okoliš („Službene novine Federacije BiH", br. 51/21 i 33/22 i 104/22).

5. Pravomoćno rješenje da nije potrebno dalje provođenje procjene uticaja na okoliš putem izrade Studije uticaja na okoliš, dostavlja se nadležnom organu kod podnošenja zahtjeva za izdavanje urbanističke saglasnosti u skladu sa posebnim propisom iz oblasti građenja (član 1. Uredbe o izmjenama i dopunama Uredbe o projektima za koje je obavezna procjena uticaja na okoliš i projektima za koje se odlučuje o potrebi procjene uticaja na okoliš ("Službene novine Federacije BiH", broj: 33/22).

6. Za predmetni projekat prema Uredbi kojom se utvrđuju pogoni i postrojenja koja moraju imati okolišnu dozvolu ("Službene novine Federacije BiH", br. 51/21, 74/22) i Pravilniku o pogonima, postrojenjima i skladištima u kojima su prisutne opasne supstance koje mogu dovesti do nesreća većih razmjera ("Službene novine Federacije BiH", br. 51/21 i 96/22) nije potrebno pribaviti okolišnu dozvolu.

7. U skladu sa članom 84. Zakona za pogone i postrojenja za koje nije potrebno pribaviti okolišnu dozvolu, opšte obaveze operatora u vezi sa zaštitom okoliša propisuju se i kroz druge potrebne dozvole. Mjere zaštite okoliša moraju se poštovati tokom izgradnje, rada, održavanja i prestanka rada pogona i postrojenja.

8. Inspekcijski nadzor nad provođenjem mjera zaštite okoliša u skladu sa ovim Rješenjem nadležna je Federalna uprava za inspekcijske poslove.

9. Nastale količine svih vrsta otpada u fazi izgradnje, rada ili prestanka rada postrojenja potrebno je prijaviti u bazu podataka u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom („Službene novine FBiH" br. 33/03, 72/09, 92/17 i 72/14) i pripadajućim podzakonskim aktima koju vodi Fond za zaštitu okoliša.

10. U skladu sa članom 72. stav (4) Zakona o zaštiti okoliša ovo Ministarstvo u roku od 8 (osam) dana od dana donošenja ovog rješenja isto objavljuje na svojoj službenoj internet stranici.

11. Rješenje važi za projekat u obimu i pod uslovima koji su bili predmet prethodne procjene uticaja na okoliš, te se u slučaju njihove izmjene ili proširenja projekta postupa u skladu sa važećim propisima.

12. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja.

O b r a z l o ž e nj e

Podnositelj zahtjeva – ENERGY 3 d.o.o. Mostar, obratio se dana 15.09.2025. godine Federalnom ministarstvu okoliša i turizma sa zahtjevom za prethodnu procjenu utjecaja na okoliš za Projekat izgradnje i korištenja Vjetroelektrane "Pločno", za 12 vjetroturbina (VE) svaka po 6,6 MW ukupne instalisane snage 79,2 (80) MW, Grad Mostar. Ovim projektom planira se izgradnja vjetroelektrane čija je namjena proizvodnja električne energije pretvorbom energije vjetra, čime se doprinosi povećanju udjela obnovljivih izvora energije u elektroenergetskom sistemu Bosne i Hercegovine te smanjenju emisija stakleničkih plinova, u skladu s nacionalnim i međunarodnim ciljevima održivog razvoja i energetske tranzicije. Nalazi se na području visoravni Pločno, koja se nalazi između planina Velež i Prenj, iznad doline Bijelog Polja, i proteže se u smjeru sjever-jug.

Zahtjev koji je izradila konsultanstka kuća CETEOR d.o.o. Sarajevo, broj: 01/P-3781/25 – 11.09.2025. godine, je predat u formi koju nalaže Uredba.

Pravni osnov za vođenje postupka prethodne procjene uticaja na okoliš su odredbe člana 65., 68. i 71. Zakona član 7. stav (1) tačka a) Uredbe. Naime, za projekte sadržane u Prilogu II. Projekti za koje Federalno ministarstvo odlučuje o potrebi provođenja procjene uticaja na okoliš, poglavlje 3. Energetska industrija (h) Postrojenja koja koriste snagu vjetra za proizvodnju električne energije, Federalno ministarstvo okoliša i turizma provodi postupak prethodne procjene u kojem će odlučiti o potrebi daljeg provođenja procjene uticaja na okoliš putem izrade Studije.

Nakon uvida u dostavljeni zahtjev i priloženu dokumentaciju, utvrđeno je da je podnositelj Zahtjeva dostavio:

1. Zahtjev za prethodnu procjenu utjecaja na okoliš u formi obrasca iz Priloga III. Uredbe izrađen od strane ovlaštene konzultantske kuće CETEOR d.o.o. Sarajevo, broj: 01/P-3781/25 – 11.09.2025.,
2. Idejni projekat u elektronskoj formi,
3. Izvod iz Prostornog plana opštine Mostar za lokelaitet VE Pločno, u grafičkom i tekstualnom dijelu, izdat od strane Službe za urbanističko planiranje Grada Mostara, broj: 07/1-19-11846/25 od 02.09.2025. godine (kopija),
4. Zemljišnoknjižni izvadci i Izvodi iz posjedovnih listova (kopija x7)
5. Ugovor o koncesiji za zemljište za izgradnju vjetroelektrane Pločno sklopljen između Vlade Hercegovačko-neretvanskog kantona i "Energy 3" d.o.o. Mostar,
6. Aneks I ugovora o koncesiji od 13.04.2021. godine, i Aneks II ugovora o koncesiji broj: 07-02-19-86.90/14 od 29.06.2017. godine,

7. Netehnički rezime informacija iz tačaka A.B i C. Priloga III,
8. Referentni popis u kojem se navode izvori korišteni za opise i procjene uključene u zahtjev za PPUO,
9. Izjava o istinitosti, tačnosti i potpunosti podataka sadržanih u zahtjevu (Prilog V) koja je potpisana od odgovornog lica podnosioca zahtjeva (kopija).

Razmatrajući podneseni zahtjev i uvidom u priloženu dokumentaciju, utvrđeno je da je zahtjev podnešen kako je propisano na obrascu iz Priloga III. Uredbe ali da ne sadrži sve potrebne elemente propisane članom 69. stav (2) Zakona o zaštiti okoliša („Službene novine Federacije BiH", broj: 15/21).

Aktom ovog Ministarstva broj: UPI 05/1-02-19-4-165/25 od 19.09.2025. godine, tražena je dopuna Zahtjeva za prethodnu procjenu uticaja na okoliš, kojom je traženo od nosioca projekta da dostavi Izvod iz prostorno-planskog akta (original ili ovjerena kopija), u tekstualnom i grafičkom dijelu – izdat od nadležnog ministarstva Hercegovačko-neretvanskog kantona, sa obrazloženjem u kojem je vidljivo da je navedeni projekt dozvoljen/planiran u prostornom planu, odnosno da je planirani zahvat u prostoru u skladu sa važećom prostorno-planskom dokumentacijom, s obzirom da Prostorni plan općine Mostar kao plan nižeg reda mora biti usklađen sa Prostornim planom Hercegovačko-neretvanskog kantona kao prostornim planom višeg reda, a ukoliko nisu usklađeni, postupa se po prostornom planu višeg reda.

Dana 21.10.2025. godine, nosioc projekta je dostavio akt broj: 04-10/25 od 20.10.2025. godine, kojim dostavlja akt Ministarstva građenja i prostornog uređenja Hercegovačko-neretvanskog kantona broj: 06-19-407/25 od 15.10.2025. godine.

Uvidom u dostavljenu dopunu zahtjeva ovo federalno ministarstvo nije moglo pouzdano utvrditi da li je predmetni projekat izgradnje VE Pločno u planiranom kapacitetu dozvoljen/planiran u predmetnom prostornom planu, odnosno da li je planirani zahvat u prostoru u skladu sa važećom prostorno-planskom dokumentacijom.

S tim u vezi, ovo Ministarstvo obratilo se nadležnom Ministarstvu građenja i prostornog uređenja Hercegovačko-neretvanskog kantona sa molbom za dostavu nedvosmislenog odgovora, odnosno stručnim tumačenjem da li je prostorno-planskom dokumentacijom Hercegovačko-neretvanskog kantona planirana izgradnja VE Pločno sa navedenim karakteristikama - 12 vjetroturbina od 6,6 MW svaka, ukupnog instalisanog kapaciteta od 79,2 (80) MW, na lokacijama Malo Pločno, Veliko Pločno i Malo Ruište, a kako bi na osnovu dostavljenog ovo Ministarstvo moglo nastaviti upravni postupak prethodne procjene utjecaja na okoliš.

Nadalje, ovo Ministarstvo je obavijestilo nosioca projekta aktom broj: UPI 05/1-02-19-4-165/25 od 02.12.2025. godine, da se obratilo nadležnom kantonalnom Ministarstvu trgovine, turizma i zaštite okoliša HNK, odnosno da je zatraženo stručno tumačenje da li je prostorno-planskom dokumentacijom Hercegovačko-neretvanskog kantona planirana izgradnja VE Pločno sa ranije navedenim karakteristikama, te će se u skladu sa dobijenim stručnim tumačenjem nastaviti upravni postupak prethodne procjene utjecaja na okoliš, poštujući odredbe Zakona o zaštiti okoliša („Službene novine Federacije BiH", broj: 15/21) i Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH" br. 2/98, 48/99 i 61/22).

Dana 15.12.2025. godine, zaprimljeno je tumačenje nadležnog Ministarstva građenja i prostornog uređenja Hercegovačko-neretvanskog kantona broj: 06-19-407/25 od 12.12.2025. godine, u kojem je, između ostalog, u bitnom navedeno da je uvidom u Prostorni plan Hercegovačko-neretvanske županije/kantona razvidno kako je planirana izgradnja VE Pločno.

Kako u skladu sa članom 40. i 70. Zakona o zaštiti okoliša („Službene novine Federacije BiH", broj: 15/21), nadležno ministarstvo treba da osigura učešće javnosti u postupcima prethodne procjene uticaja na okoliš, dokumentaciju smo radi upoznavanja sa namjeravanim zahvatom i davanja primjedbi i sugestija, dana 22.01.2026. godine, uputili zainteresiranim subjektima:

- Ministarstvo trgovine, turizma i zaštite okoliša HNK, Braće Fejića bb, 88 000 Mostar,
- Grad Mostar, Hrvatskih branitelja br.2, 88 000 Mostar ,

- Federalno ministarstvo kulture i sporta-Zavod za zaštitu spomenika, Ul. Obala Maka Dizdara 2, 71 000 Sarajevo,
- Zavod za javno zdravstvo HNK, Maršala Tita, 88 000 Mostar,
- Zavod za zaštitu kulturno-povijesne baštine HNK, Stjepana Radića 3, 88 000 Mostar,
- Agencija za vodno područje Jadranskog mora, dr. Ante starčevića bb, 88 000 Mostar,

Također, u istom aktu navedeno je da grad Mostar putem nadležnih službi, o navedenim aktivnostima obavijesti mjesne zajednice koje gravitiraju predmetnom području na kojem se planira realizacija projekta, radi informiranja i uključivanja stanovnika sa područja grada Mostara, kao i svih ostalih zainteresiranih subjekata, nevladinih organizacija (NVO) koje se bave pitanjem zaštite okoliša i cjelokupne javnosti u postupak donošenja odluka.

Pored toga, navedenim subjektima i svoj drugoj zainteresiranoj javnosti osiguran je besplatan uvid u dokumentaciju priloženu uz taj zahtjev postavljanjem zahtjeva na web stranicu Federalnog ministarstva okoliša i turizma, dana 22.01.2026 godine. U tom cilju osigurano je da zainteresirana javnost može dostaviti svoja mišljenja ovom Ministarstvu u roku od 30 (trideset) dana od dana objavljivanja na web stranici, te se u ovom upravnom postupku ovo ima za smatrati da je cjelokupna zainteresirana javnost imala mogućnost javnog uvida u Zahtjev za prethodnu procjenu uticaja na okoliš, a u skladu sa zakonskim i podzakonskim odredbama iz oblasti zaštite okoliša.

Dana 06.02.2026. godine zaprimljene su primjedbe na planirani projekat od strane Udruženja Aarhus centar u BiH, iz Sarajeva a u primjedbama se referiše na proizvođača vjetroagregata Siemens Gamesa, gdje navode da je predmetni vjetroagregat modela SG 6.0 MW – 155 službeno povučen iz prodaje i ta serija zamijenjena novim modelom vjetroagregata SG 7.0 MW – 170, dakle smatra se suvišnim dostavljati dodatne komentare o potencijalnim uticajima na okoliš jer se zahtjev temelji na vjetroagregatu koji više nije u prodaji.

Dana 09.02.2026. godine zaprimljen je akt od strane Zavoda za zaštitu spomenika Federalnog ministarstva kulture i sporta, broj: 07-36-4-608-2/26 A.T. M.M. od 05.02.2026. godine, u kojem između ostaloga, u bitnom navode da je potrebno da investitor izvrši rekognosciranje terena i dostavi elaborat Zavodu za zaštitu spomenika, nakon čega će biti izdato stručno mišljenje o utjecaju na kulturno-povijesno naslijeđe sa mjerama zaštite.

Dana 25.02.2026. godine zaprimljeni su Primjedbe i komentari od strane Centra za životnu sredinu iz Banja Luke broj: 86/26 od 23.02.2026. godine, u kojem dostavljaju 6 specifičnih i 1 generalni komentar, i gdje u zaključku navode da su značajni negativni uticaji na faunu šišmiša i ptica, stoga je potrebno minimum jednogodišnje istraživanje u okviru postupka procjene uticaja na okoliš, kako bi se negativni uticaji detaljno analizirali.

Dana 23.02.2026. godine zaprimljene su primjedbe Neformalne grupe građana „Zaustavimo nezakonite izmjene Prostornog plana grada Mostara" – predstavnika Armina Dubljevića, u kojem se navode specifične primjedbe i zahtjev za obustavu postupka.

Uzimajući u obzir zaprimljene primjedbe, ovo federalno ministarstvo je dana 10.03.2026. godine nosiocu projekta uputilo akt uz koji dostavlja kopiju zaprimljenih primjedbi svih zainteresiranih strana koje su se pismenim putem očitovale na predmetni zahtjev, kako bi se na predmetne komentare, primjedbe i sugestije investitor u suradnji sa izrađivačem Zahtjeva mogao očitovati i kako bi se mogao nastaviti upravni postupak prethodne procjene utjecaja na okoliš.

Investitor je dana 09.04.2026. godine dostavio akt broj: 01-04/26 od 08.04.2026. godine - Dopuna zahtjeva za prethodnu procjenu uticaja na okoliš za VE Pločno, uz koji je dostavio dopunjeni Zahtjeva za PPUO i odgovore na sve komentare u formi matrice komentara i odgovora, u kojim je izrađivač zahtjeva stručno obrazložio ugrađene mjere za sprječavanje odnosno minimiziranje negativnih uticaja.

S tim u vezi, predmetni stručni odgovor je ovo federalno ministarstvo dana 14.04.2026. godine uputilo Udruženju „Resursni Aarhus centar u BiH" iz Sarajeva kao i Centru za Životnu sredinu iz Banja Luke, Neformalnoj grupi građana „Zaustavimo nezakonite izmjene Prostornog plana grada Mostara" i

Zavodu za zaštitu spomenika Federalnog ministarstva kulture i sporta, uz prilog – Odgovori na primjedbe/komentare gdje je svakoj zainteresiranoj strani posebno odgovoreno na sve komentare/primjedbe. Također, do dana izdavanja ovog rješenja, nisu zaprimljeni drugi komentari, primjedbe niti sugestije na dopunjeni Zahtjev za prethodnu procjenu utjecaja na okoliš od strane Udruženja „Resursni Aarhus centar u BiH" iz Sarajeva, Centra za Životnu sredinu iz Banja Luke, Neformalne grupe građana „Zaustavimo nezakonite izmjene Prostornog plana grada Mostara" - što se u ovom upravnom postupku ima smatrati da su navedene zainteresirane strane koje su dostavile primjedbe/komentare na predmetni Zahtjev zadovoljni odgovorom.

Dana 09.06.2026. godine, zaprimljen je akt od strane Zavoda za zaštitu spomenika Federalnog ministarstva kulture i sporta, broj: 07-36-4-2954-2/26 RS od 04.06.2026. godine, u kojem između ostaloga, u bitnom navode: *„za VE Pločno utvrđeno je da je investitor dužan provcesti radnje definirane stručnim mišljenjem zavoda, broj: 07-36-4-608-2/26 A.T. M.M. od 05.02.2026. godine, te da će nakon dostave elaborata Zavod izdati stručno mišljenje sa mjerama zaštite."*

Nosioc projekta se dana 11.06.2026. godine obratio ovom Ministarstvu sa aktom broj: 02-06/26 od 10.06.2026. godine u kojem nas obaviještava da je u suradnji sa stručnjacima za oblast arheologije uradio odgovarajući izvještaj (Elaborat o arheološkom rekognosciranju područja izgradnje VE Pločno) i koji dostavlja Zavodu za zaštitu spomenika, kao i ovom Ministarstvu na znanje u prilogu akta.

Dana 21.07.2026. godine, zaprimljen je akt od strane Zavoda za zaštitu spomenika Federalnog ministarstva kulture i sporta, broj: 07-36-4-608-4/26 A.T. od 16.07.2026. godine, u kojem između ostaloga, u bitnom navode: *„Zbog potpunog sagledavanja mogućih uticaja na kulturno-povijesno nasljeđe, Zavod je od investitora Energy 3 d.o.o. Mostar zatražio izradu Elaborata o rekognosciranju terena. Elaborat je dostavljen 10.06.2026. godine, a izradila ga je mr.sc. Ivanka Miličević-Capek – arheolog. Uvidom u dotavljeni Elaborat utvrđeno je slijedeće:*

- *Nije utvrđena pozicija, odnosno nije ubiciran lokalitet Crkvina-Kuti,*
- *Rekognosciranje terena izvršeno je isključivo metodom vizualnog pregleda terena i razgovorom sa sadašnjim stanovnicima sela Kuti,*
- *Iz dostavljene situacija „Situacija VE Pločno – dispozicija arheoloških nalazišta" nije moguće nedvosmisleno utvrditi od koje tačke/kote započinje izgradnja planirane „nove" pristupne ceste koja iz sela vodi prema vjetroagregatima,*
- *Provedenim rekognosciranjem nisu utvrđene nove činjenice o arheološkoj kulturnoj baštini predmetnog područja,*
- *Elaborat ne sadrži odgovarajući prijedlog mjera zaštite kulturno-povijesnog nasljeđa, osim opće mjere da se u slučaju pronalaska artefakata ili drugih nalaza koji imaju svojstva kulturnog dobra radovi obustave i o tome obavijesti Zavod za zaštitu spoenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta.*

Temeljem uvida u dostavljeni Elaborat, raspoloživu dokumentaciju i dokumentaciju Zavoda uvrđeno je sljedeće:

- *Prije ulaza u selo Kuti, neposredno uz postojeću seosku cestu koja je planirana za korištenje i/ili rekonstrukciju, situirana je do sada u Zavodu neevidentirana nekropola sa približno 30 stećaka,*
- *Zbog neposredne blizine planirane trase, rekonstrukcija postojeće ceste, kao i transport građevinskog materijala i dijelova vjetroagregata mogu imati direktan ili indirektan uticaj na očuvanost i integritet navedene nekropole,*
- *arheološki lokalitet Crkvina – Kuti predstavlja lokalitet od potencijalnog kulturno-povijesnog značaja, pri čemu postoji osnovana pretpostavka da se ostaci kasnoantičke bazilike nalaze ispod površine terena. U slučaju njihovog otkrivanja tokom izvođenja radova, nije moguće njihovo izmještanje bez narušavanja njihove autentičnosti i integriteta.*

Temeljem svega navedenog, Zavod smatra da je prije izdavanja konačnog stručnog mišljenja potrebno izvršiti dopunu dokumentacije kako slijedi:

- *izraditi projekat rekonstrukcije postojeće ceste uz nekropolu stećaka u selu Kuti, sa jasno definisanim mjerama zaštite lokaliteta tokom izvođenja radova i transporta građevinskog materijala, opreme i dijelova vjetroagregata;*
- *jasno definisati do koje kote je planirana rekonstrukcija postojeće ceste, a od koje kote započinje izgradnja „nove" pristupne ceste, te navedeno prikazati adekvatnim grafičkim prilozima i tehničkim nacrtima;*
- *dostaviti detaljan opis planiranih radova rekonstrukcije postojeće ceste sa prikazom njihovog obima i tehnologije izvođenja;*
- *izvršiti neinvazivna arheološka istraživanja na dionici od završetka rekonstrukcije postojeće ceste u selu Kuti do početka planirane „nove" pristupne ceste, u dužini od približno 50 m i širini približno 20 m, pozicionirano u odnosu na osu planirane ceste. Zavod predlaže navedeni obuhvat istraživanja, pri čemu prihvata mogućnost njegovog proširenja ili izmjene metodologije ukoliko ovlašteni arheolog, na osnovu stručne procjene, ocijeni da je to neophodno zbog utvrđivanja položaja lokaliteta Crkvina – Kuti;*
- *dopuniti Elaborat prijedlogom konkretnih mjera zaštite za sve evidentirane i potencijalne lokalitete kulturno-historijskog naslijeđa na koje planirana izgradnja VE Pločno može imati direktan ili indirektan uticaj.*

Nakon što investitor dostavi dopunjeni Elaborat izrađen u skladu sa ovim stručnim mišljenjem, Zavod za zaštitu spomenika izvršit će njegovu stručnu analizu te, na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja, izdati konačno stručno mišljenje o uticaju planiranog zahvata na kulturno-povijesno naslijeđe sa odgovarajućim mjerama zaštite. "

Dana 21.07.2026. godine, zaprimljen je akt od strane Zavoda za zaštitu spomenika Federalnog ministarstva kulture i sporta, broj: 07-36-4-608-7/26 A.T. od 14.09.2026. godine, u kojem između ostaloga, u bitnom navode: *„Zbog potpunog sagledavanja mogućih utjecaja na kulturno-povijesno naslijeđe, Zavod je od investitora, Energy 3 d.o.o. Mostar, zatražio izradu Elaborata o rekognosciranju terena. Elaborat je dostavljen 10.6.2026. godine, a izradila ga je mr.sc. Ivanka Miličević-Capek, arheolog. Uvidom u dostavljeni Elaborat utvrđeno je da je investitor dužan dostaviti dodatne podatke da bi bilo moguće kreirati stručno mišljenje.*

Druga dopuna dostavljena je 16.09.2026. godine i sadrži tekstualni opis – odgovor na upit Zavoda, konkretne mjere zaštite za evidentirana dobra i slučajne nalaze, kopiju fotografija 5 stećaka nekropole Kuti i neptopisani situacioni prikaz.

U drugoj dopuni Elaborata pojašnjeno je slijedeće:

- *Projekt rekonstrukcije postojećeg lokalnog puta koji je ukupne širine 6,5 metara i dužine 1538,0 metara je izradio Saraj Inženjering Sarajevo;*
- *za evidentiranu nekropolu stećaka Kuti, procijenjena udaljenost od zone izgradnje je 135,0 metara;*
- *prema dostavljenom Situacionom prikazu rekonstrukcija postojećeg lokalnog puta završava, odnosno izgradnja novog puta počinje na oko 200,00 metara udaljenosti od pretpostavljene lokacije evidentiranog arheološkog dobra Crkvina – Kuti;*
- *Nisu izvršena neinvazivna arheološka istraživanja, na sugerisanoj dionici, nego je arheolog mr.sc. Ivanka Miletić-Capek pretpostavila da je lokalitet udaljen minimalno 28,00 metara od pristupnog puta koji se rekonstruiše, te je navedeno da je izvan zone utjecaja izgradnje;*

- *Dostavljen je Spisak mjera za poznate lokalitete i slučajne nalaze.*

Zbog neposredne blizine planirane trase i nemogućnosti da se ubira lokalitet Crkvina – Kuti, rekonstrukcija postojeće ceste, transport građevinskog materijala i dijelova vjetroagregata mogu imati direktan ili indirektan utjecaj na očuvanost i integritet predmetnog kulturnog dobra.
Sukladno navedenom, uzimajući u obzir zaključke Dopune II Elaborata za rekonstrukciju terena VE Pločno da rekonstrukcija postojeće lokalne ceste nema utjecaj na arheološki lokalitet Crkvina – Kuti, Zavod je ipak mišljenja:

- *da prije početka izgradnje svi sudionici izgradnje i ostalih radova moraju biti upoznati sa time da arheološki lokalitet nije ubiciran i da postoji mogućnost za pronalaženje novih lokaliteta ili dijelova lokaliteta postojećeg te da se, stoga, radovi moraju izvoditi pažljivo;*
- *da radove, na dionici uz pretpostavljenu lokaciju Crkvine, mora pratiti stalni arheološki nadzor;*
- *da ukoliko se prilikom izvođenja građevinskih ili drugih radova pronađu artefakti koji imaju svojstva kulturno-povijesnog naslijeđa, radove je potrebno obustaviti i o istom odmah izvijestiti Zavod za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i športa.*

Zavod je, također, suglasan sa svim mjerama zaštite dostavljenim u Dopuni II Elaborata o rekonstruiranju terena VE Pločno te daje pozitivno stručno mišljenje iz aspekta zaštite kulturno-povijesnog naslijeđa."

Dana 20.10.2026. godine, putem e-maila je upućen dopis nosiocu projekta u kojem se traži očitovanje po navedenim mjerama koje proizlaze iz akta Zavoda za zaštitu spomenika Federalnog ministarstva kulture i sporta, broj: 07-36-4-608-7/26 A.T. od 14.09.2026. godine.

Nosioc projekta se u suradnji sa izrađivačem zahtjeva dostavio očitovanje dana 21.10.2026. godine, putem e-maila, u kojem između ostaloga, u bitnom, navodi: "*Energy 3 d.o.o. prihvata da ove mjere zaštite obavezno ispoštuje prilikom izgradnje projekta VE Pločno, na području grada Mostara.*"

Sve formalne procedure su provedene u ovom upravnom postupku.

Sve argumentovane sugestije zainteresiranih subjekata ugrađene su u dispozitiv ovog rješenja u tački 3. Mjere zaštite okoliša.

Tačka 1. ovog rješenja zasnovana je na tome da je ovo Ministarstvo u skladu sa članom 71. Zakona o zaštiti okoliša, ocijenilo na osnovu dostavljene dokumentacije i mišljenja nadležnih organa, a prema kriterijima iz Priloga IV. Uredbe, da planirani projekat neće imati značajan negativan uticaj na okoliš, te zbog toga nije potrebno provoditi postupak procjene uticaj na okoliš.

Tačka 2. ovog rješenja, propisana je u skladu sa članom 7. stav (2) Uredbe o projektima za koje je obavezna procjena uticaja na okoliš i projektima za koje se odlučuje o potrebi procjene uticaja na okoliš, kojim je propisan sadržaj rješenja.

Tačka 3. ovog rješenja, propisana je u skladu sa članom 7. stav (3) Uredbe o projektima za koje je obavezna procjena uticaja na okoliš i projektima za koje se odlučuje o potrebi procjene uticaja na okoliš, kojim je propisano da rješenje o prethodnoj procjeni uticaja na okoliš, na osnovu provedenog postupka prethodne procjene uticaja na okoliš, može sadržavati i mjere zaštite okoliša. **Mjere zaštite okoliša navedene u ovoj tački proizašle su iz Dopunjenog Zahtjeva, august 2025, za prethodnu procjenu uticaja na okoliš tačka C.1.8. izrađenom od strane ovlaštene konsultantske kuće CETEOR d.o.o. Sarajevo i Stručnog Mišljenja Zavoda za zaštitu spomenika Federalnog ministarstva kulture i sporta, broj: 07-36-4-608-7/26 A.T. od 14.09.2026. godine.**

Tačka 4. ovog rješenja, propisana je u skladu sa članovima iz poglavlja IX Zakona.

Tačka 5. upućuje investitora na dalje postupanje u pribavljanju neophodnih saglasnosti i dozvola.

Tačkom 6. daje se tumačenje da za predmetni projekat nije potrebno pribaviti okolišnu dozvolu.

Tačka 7. ovog rješenja, propisana je u skladu sa članom 84. Zakona kojim se nalaže propisivanje opših obaveza operatora u vezi sa zaštitom okoliša, a koji se trebaju ispuniti tokom izgradnje, rada, održavanja i prestanka rada pogona i postrojenja.

Tačka 8. ovog rješenje definiše nadležnost za inspekcijski nadzor prema ovom rješenju.

Tačka 9. ovog rješenja propisana je u skladu načelima i obavezama propisanim Zakonom o upravljanju otpadom („Službene novine Federacije BiH", broj: 33/03, 72/09, 92/17 i 72/24) i Pravilnikom o upravljanju otpadnim uljima ("Službene novine Federacije BiH", broj: 94/21).

Tačkom 10. propisana je obaveza objavljivanja ovog Rješenja na službenu web stranicu ovog Ministarstva.

Tačkom 11. definisani su uslovi važenja ovog Rješenja.

Tačkom 12. propisano je stupanje na snagu ovog Rješenja.

U ovom upravnom postupku uzimajući u obzir pristigle komentare zainteresiranih strana kao i Zahtjev za prethodnu procjenu utjecaja na okoliš, **ovo federalno ministarstvo se u ovoj upravnoj stvari odredilo u smislu da nije potrebno dalje provođenje procjene utjecaja na okoliš putem izrade Studije utjecaj na okoliš.**

Prilikom odlučivanja o potrebi provođenja procjene uticaja na okoliš putem izrade Studije uticaja na okoliš, uzeti su u obzir kriteriji propisani za utvrđivanje potrebe provođenja procjene uticaja na okoliš, i to kriteriji koji se odnose na: a) karakteristike projekta, b) lokaciju projekta i c) vrstu i karakteristike potencijalnog uticaja projekta.

U okviru razmatranja karakteristika projekta sagledani su, između ostalog, njegova veličina i obuhvat, mogućnost kumulacije sa drugim projektima, korištenje prirodnih resursa, proizvodnja otpada, moguća zagađenja i štetna djelovanja, rizik od velikih nesreća i/ili katastrofa, uključujući rizike povezane sa klimatskim promjenama, kao i mogući rizici za ljudsko zdravlje.

U odnosu na lokaciju projekta razmotren je postojeći način korištenja zemljišta, raspoloživost, kvalitet i regenerativni kapacitet prirodnih resursa predmetnog područja, uključujući tlo, zemljište, vode i biološku raznolikost, kao i apsorpcioni kapacitet okoliša. Pri tome su posebno sagledane karakteristike područja u pogledu eventualnog prisustva močvarnih, priobalnih, planinskih, šumskih i kraških područja, zaštićenih prirodnih vrijednosti i pojedinačnih prirodnih vrijednosti, područja rijetkih i ugroženih biljnih i životinjskih vrsta, područja sa ranije narušenim standardima kvaliteta okoliša, gusto naseljenih područja, te pejzaža historijskog, kulturnog ili arheološkog značaja.

Također su razmotreni vrsta i karakteristike mogućih uticaja projekta, naročito u pogledu njihove veličine i prostornog obuhvata, vrste, rasprostranjenosti, jačine i složenosti, mogućnosti prekograničnih uticaja, vjerovatnoće nastanka, očekivanog vremena nastanka, trajanja, učestalosti i reverzibilnosti, kao i mogućnosti kumulativnog djelovanja sa uticajima drugih postojećih i/ili odobrenih projekata. Pri tome je uzeta u obzir i mogućnost primjene mjera za djelotvorno sprječavanje, smanjenje i ublažavanje mogućih negativnih uticaja na okoliš.

Na osnovu navedenih kriterija, a imajući u vidu karakteristike predmetnog projekta, njegovu lokaciju i moguće uticaje na okoliš, izvršena je procjena potrebe provođenja procjene uticaja na okoliš, na način kako je navedeno u obrazloženju ovog rješenja.

Izrada studije nije potrebna iz razloga što se navedena aktivnost ne nalazi u Prilogu I Uredbe, obzirom na lokaciju projekta, obilježja i moguće uticaje projekta, a koji su sadržani u zahtjevu dostavljenom na propisanom obrascu, potom uzimajući u obzir kriterije iz Priloga IV. Uredbe, te uzimajući u obzir zaprimljena mišljenja zainteresirane javnosti, ovo Ministarstvo smatra da uz primjenu postojećih relevantnih propisa iz područja zaštite okoliša, te primjenom mjera iz tačke 3. dispozitiva, predmetni projekat neće imati značajan uticaj na okoliš.

Nakon što je proveden postupak prethodne procjene uticaja na okoliš na osnovu odredbi čl. 69. do 71. Zakona, utvrđeno činjenično stanje, udovoljeno zahtjevima investitora, kao i zahtjevima zainteresirane javnosti, tako što su argumentovane primjedbe istih ugrađene u dopunjeni zahtjev za prethodnu procjenu uticaja na okoliš, u skladu sa odredbom člana 71. Zakona i člana 7. stav (1) tačka a) i stava (3) Uredbe, riješeno je kao u dispozitivu ovog Rješenja.

Uputa o pravnom lijeku

Ovo rješenje je konačno u upravnom postupku i protiv njega nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor tužbom pred Kantonalnim sudom u Sarajevu u roku od 30 dana od dana prijema ovog rješenja. Tužba se podnosi u dva istovjetna primjerka i sudu se dostavlja neposredno ili mu se šalje preporučeno poštom. Uz tužbu se prilaže ovo rješenje u originalu ili prepisu.

P.O. M I N I S T R I C E
Sekretar ministarstva

Sabina Šahman-Salihbegović

Dostaviti:

- *ENERGY 3 d.o.o. Mostar, H. Repca bb, 88104 Mostar,*
- *Ministarstvo trgovine, turizma i zaštite okoliša HNK, Braće Fejića bb, 88 000 Mostar,*
- *Grad Mostar, Hrvatskih branitelja br.2, 88 000 Mostar ,*
- *Federalno ministarstvo kulture i sporta-Zavod za zaštitu spomenika, Ul. Obala Maka Dizdara 2, 71 000 Sarajevo,*
- *Zavod za javno zdravstvo HNK, Maršala Tita, 88 000 Mostar,*
- *Zavod za zaštitu kulturno-povijesne baštine HNK, Stjepana Radića 3, 88 000 Mostar,*
- *Agencija za vodno područje Jadranskog mora, dr. Ante starčevića bb, 88 000 Mostar,*
- *Federalna uprava za inspekcijske poslove, Fehima ef. Čurčića 6, 71000 Sarajevo,*
- *Centar za životnu sredinu, Miše Stupara 5, Banja luka 78 000,*
- *Udruženje "Resursni Aarhus centar u BiH", Bahdžeta Mutevelića br 39, Sarajevo*
- *Neformalna grupa građana „Zaustavimo nezakonite izmjene Prostornog plana grada Mostara" – predstavnik Armin Dubljević, Međine bb, 88 000 Mostar,*
- *Odsjek za procjenu uticaja projekata na okoliš (INTERNA EVIDENCIJA),*
- *Arhiva*